

بررسی تولید حشره‌کش‌های گیاهی

پژوهشگران: بهاره جعفری طاوسلو، ملیکا گودرزی
دبیر راهنمای اول؛ معصومه السادات رحمتی

دبیر راهنمای دوم؛ سعیده سیفی

پژوهش‌سراي دانش آموزي کاوش (دبیرستان آزادي)
منطقه کهریزک شهرستان های استان تهران

ناظر پژوهش؛ دکتر سید حسن موسی کاظمی

دانشکده بهداشت و علوم پزشکی دانشگاه تهران

چکیده

مسئله آلودگی محیط با حشره‌کش‌ها مشکلی است که در سراسر جهان وجود دارد. معلوم شده است که روان آب حاصل از مناطق شهری، بازگشت آب به جریان اصلی و شسته شدن زمین‌های کشاورزی عامل‌های مهم این آلودگی هستند. حشره‌کش‌ها همان‌طور که باعث کنترل آفات می‌شوند، به روش‌های مختلف به موجودات غیر هدف از جمله انسان و حشرات مفید، مثل زنبور عسل و آبزیان غیر هدف چون ماهی‌ها آسیب می‌رسانند. اصلی‌ترین علت تشابه این صدمات واردۀ آنزیمهای حیاتی، هورمون‌ها و دیگر سامانه‌های بیوشیمیایی هستند. به همین علت استفاده از ترکیبات گیاهی می‌تواند از آثار زیانبار حشره‌کش‌ها کم کرد. در این پژوهش تولید حشره‌کش گیاهی دوست‌دار محیط زیست بررسی شد.

موضوع

کلیدواژه‌ها
نتبکو،
خرزهره، بومادران،
آویشن، بدراه،
نانوذرات اکسید مس،
شته، XRD، SEM.

تحقیقات فشرده در حال حاضر، حشره‌کش‌های گیاهی تجاری مناسب محدود و ناکافی هستند. از این‌رو، در این تحقیق آرمايشگاهی از عصاره‌های آبی، انسانی و نانوذرات به عنوان جایگزین حشره‌کش‌های شیمیایی استفاده شد که مشخصاً روی پشه آنوفل عامل بیماری مalaria امتحان شد.

هدف

این پژوهه با هدف تولید حشره‌کش‌های گیاهی دوست‌دار طبیعت با استفاده از پوست میوه و گیاهان

در این پژوهه با توجه به عوارض ناشی از حشره‌کش‌های شیمیایی به مطالعه عصاره یا ترکیبات گیاهی که جایگزین‌های بسیار مناسبی برای حشره‌کش‌ها هستند، پرداخته شده است. این ترکیبات به راحتی در طبیعت تجزیه می‌شوند، در حالی که به انسان و موجودات دیگری که مورد هدف نیستند آسیب نمی‌رسانند. در سال‌های اخیر، این مشتقات گیاهی، در کنترل آفات و حشرات موزی بسیار مورد توجه قرار گرفته‌اند. با این حال، با وجود

و بهره‌گیری از اسانس و عصاره‌های آن‌ها، نظری پوست میوه انار، گیاهان بومادران، بدره، خرزهه و تنباقو (نیکوتین) روی پشه آنوفل برای رفع مشکلات ناشی از سوم حشره‌کش‌های شیمیابی صورت گرفته است.

روش

روش تحقیق و بررسی در این پژوهه براساس پژوهش‌های علمی کاربردی است که با مراجعت به سایتها معتبر، با استفاده از مقالات و منابع معتبر انجام شده است. ما در این تحقیق آزمایشگاهی اثر عصاره‌های آبی با غلظت‌های آبی ۳۶۰ - ۶۶۰ میکرولیتر در میلی‌لیتر از برگ‌ها و ساقه گیاهان خرزهه، تنباقو، بدره و اسانس بومادران بر پشه آنوفل را مورد مطالعه قراردادیم. آزمایش‌ها در شرایط دمایی ملایم و در ساعت روشناهی و تازیکی انجام گرفت. برای بهینه سازی این عصاره‌ها از خواص آنتی باکتریال آویشن برای جلوگیری از رشد کپک استفاده شد. علاوه بر آن اثر حشره‌کشی نانوذرات اکسید مس که با استفاده از روش ساده و سبز با استفاده از عصاره پوست انار در دمای اتاق سنتز شدند، نیز بررسی شد. نانوذرات اکسید مس با استفاده از میکروسکوپ الکترونی رویشی و پراش اشعه ایکس شناسایی شدند. نانوذرات اکسید مس به تنها اثر حشره‌کشی بسیار قابل توجهی از خود نشان دادند.

مقدمه

پشه آنوفل، عامل واگیر بیماری مalaria است. محیط زیست این پشه به طور قوی تحت تأثیر عوامل دم، رطوبت، تبخیر و تعرق و بارش است. مalaria بیماری شایع نواحی گرمسیر و نیمه معتمد است. این بیماری در مناطق سردسیر ناپایدار و ریشه‌کنی آن آسان، اما در نواحی گرمسیر پایدار است. دما و نمناکی دو عامل بسیار مؤثر بر زندگی و بقای پشه آنوفل است. رشد نوزاد پشه آنوفل با دمای حدود ۳۰ درجه سلسیوس آغاز و به ۱۵ درجه پایان می‌یابد و دمای مطلوب حدود ۶۵ درجه سلسیوس است. آنوفل

بالغ در دماهای بیش از ۱۰ درجه تاب نمی‌آورد و می‌میرد و شدت مرگ و میر پشه‌های آنوفل زمانی افزایش می‌یابد که گرما با خشکی هوا توأم باشد [۳]. با بررسی‌های انجام شده، محدوده مناسب دمایی برای شیوع بیماری مalaria در جنوب و جنوب شرقی ایران با توجه به گونه‌های موجود حشره، ۱۵ تا ۶۵ درجه سلسیوس است [۶]. مalaria نوعی بیماری عفونی حاد یا مزمن خونی است که به وسیله انگل پلاسمودیوم که به نوبت انسان و حشره میزبان را آلود می‌کند، ایجاد می‌شود. انگل مalaria به وسیله نیش انواع بخصوصی از پشه آنوفل ماده آلود به انگل را به انسان منتقل و عامل آن که پلاسمودیوم است موجب بیماری می‌شود [۳].

هر ماده یا ترکیبی از مواد که به منظور جلوگیری، هلاک کردن، کاهش یا دفع هر نوع آفت به کار می‌رود، آفت‌کش نام دارد [۳]. آفت‌کش‌ها از آلانینده‌های مقاوم به تجزیه و جزء ترکیبات موجود در پساب‌های ناشی از صنایع تولید کننده آفت‌کش‌ها و زه‌کشی زمین‌های کشاورزی هستند [۴]. عوارض سوء بهداشتی ناشی آفت‌کش‌ها عبارت‌اند از عوارض کوتاه‌مدت مانند: درد در ناحیه شکمی، سرگیجه، سردرد، دوبینی، تهوع، مشکلات چشمی و پوستی است و از عوارض درازمدت آن می‌توان به افزایش احتمال بروز مشکلات تنفسی، اختلالات حافظه، افسردگی، نواقص عصبی، سرطان و عقیمی اشاره کرد [۵].

در این پژوهه، با توجه به عوارض ناشی از سوم حشره‌کش‌های شیمیابی و نیز بیماری‌زایی پشه آنوفل به خصوص بعد از بلایای طبیعی، مثل سیل در استان کرمانشاه در ایران، تصمیم به تحقیق و بررسی در مورد حشره‌کش‌های گیاهی گرفتیم که در این راستا از گیاهان تنباقو، خرزهه، بدره عصاره‌گیری کردیم و همچنین اسانس گیاه بومادران را تهییه کردیم؛ علاوه بر این‌ها با استفاده روش سنتز سبز نانوذرات اکسید مس را به کمک عصاره پوست انار سنتز کردیم.

در سال‌های اخیر، این مشتقات گیاهی، در کنترل آفات و حشرات مودی بسیار مورد توجه قرار گرفته‌اند

بیان مسئله

بعضی پشهها، مخصوصاً پشه آنوفل ناقل بیماری مالاریاست. مalarیا نوعی بیماری است که انسان‌ها را در بسیاری از کشورها تهدید می‌کند. این حشرات، میلیون‌ها سال است که با مازنگی و تکامل حاصل می‌کنند. بنابراین، کنترل آن‌ها برای انسان‌ها بسیار دشوار است. از آنجاکه از اسپری‌های حشره‌کش علیه آن‌ها استفاده می‌شود، آن‌ها در برابر این اسپری‌ها مقاوم می‌شوند. علاوه بر آن، استفاده از سموم شیمیایی در کنترل این حشره باعث بروز مشکلاتی می‌شود، از جمله:

۱. خطرات شغلی برای کارگران شاغل در کارخانه‌های تولید کننده سموم،
 ۲. خطرات محیطی مرتبط با اثرات جانبی بر موجودات غیر هدف،
 ۳. آلودگی محیط، خاک، آبهای سطحی و زیرزمینی،
 ۴. از دست رفتن احشام و دامها،
 ۵. ظهور و بروز باقیمانده‌های آفت‌کش‌ها در مواد غذایی،
 ۶. ظهور گونه‌های مقاوم به آفات.
- در این پژوهش، ساخت حشره‌کش‌های گیاهی و سنتز نانو ذرات مس به منظور رفع معایب حشره‌کش‌های شیمیایی طراحی شده است.

فرضیه‌ها

- ۱. عصاره‌های گیاهی می‌توانند اثرهای حشره‌کشی از خود نشان دهند.
- ۲. اثرهای حشره‌کشی آن‌ها یکسان نیست.
- ۳. گیاه خرزه‌هه بیشترین اثر آفت‌کشی را نسبت به گیاهان دیگر دارد.
- ۴. نانو ذرات اکسید مس علاوه بر خواص آنتی‌اکسیدانی به میزان زیاد قابلیت حشره‌کشی از خود نشان می‌دهند.

سؤالات پژوهشی

- بیشترین شیوع پشه آنوفل در چه فصلی از سال است؟
- در چه مناطقی امکان رشد این حشره بیشتر است؟
- حشره‌کش‌های شیمیایی چه مضراتی دارند؟
- آیا حشره‌کش‌های گیاهی می‌توانند جایگزین مناسبی برای حشره‌کش‌های شیمیایی باشند؟
- آیا حشره‌کش‌های گیاهی به موجودات غیر هدف آسیب می‌رسانند؟
- آیا استفاده از حشره‌کش‌های گیاهی مقرن به صرفه است؟
- آیا نانو ذرات اکسید مس سنتز شده در این

اهداف پژوهش

اهداف کلی

تولید حشره‌کش گیاهی دوست‌دار طبیعت با استفاده از گیاهان خرزه‌هه، تنباکو، بومادران، بدراه و سنتز نانو ذرات اکسید مس با خواص حشره‌کشی برای حذف پشه آنوفل.

اهداف جزئی

- بررسی مضرات ناشی از حشره‌کش‌های شیمیایی،
- بررسی فواید حشره‌کش‌های گیاهی،
- بررسی فواید و قابلیت‌های گیاه گون و صمغ کتیرا،

روش انجام کار

عصاره‌گیری

در این پژوهه به منظور ساخت حشره‌کش‌های گیاهی عصاره‌های تباکو، خرزه‌ه و بدره به کمک دستگاه سوکسله استخراج شد. بدین ترتیب که ابتدا ساقه و برگ‌های این گیاهان برای از بین بردن الودگی‌ها و گرد و غبار چندین بار با آب مقطر شسته شد؛ سپس این گیاهان به مدت یک الی دو هفته در تاریکی خشک شدند و در نهایت پودر آن‌ها با استفاده از الک‌سایز ۶۶ آماده شد. پودرهای تهیه شده را در محفظه کاغذی که به کمک کاغذ صافی ساخته شده بود، ریخته شدند و در دستگاه سوکسله به طور جداگانه و در زمان‌های مختلف قرار داده شدند. میانگین مدت عصاره‌گیری به کمک این دستگاه ۵ ساعت بود.

اسانس‌گیری

در مرحله بعد، اسانس گیاه بومادران با استفاده از دستگاه کلونجر تهیه شد. در این مرحله از آماده‌سازی، گیاه بومادران طبق روش گفته شده در مرحله عصاری‌گیری، ابتدا خشک و برای اسانس‌گیری مناسب شد.

شکل ۱. دستگاه کلونجر
اسانس‌گیری از گیاه بومادران

پژوهش می‌تواند جایگزینی مناسب و با صرفه اقتصادی و در عین حال دوستدار محیط زیست باشد؟

- سالانه چند نفر در ایران به بیماری مalaria مبتلا می‌شوند؟

اهمیت و ضرورت تحقیق

آفت‌کش‌ها می‌توانند از راه پوسټ، استنشاق، یا خوراکی به درون بدن راه یابند. اغلب مصرف انفاقی این مواد باعث مسمومیت‌های حاد می‌شود. بسیاری از این مواد ترکیبات بسیار خطرناک و قدرتمندی هستند. مشابه اغلب سموم دیگر، علائم حاد و تحت حاد این ترکیبات هم وابسته به مقدار است و در مقدارهای بسیار پایین، مانند آنچه که به صورت باقیمانده در غذا یافت می‌شود، ظاهر نمی‌شوند؛ ولی با وجود این، مصرف غیراصولی آفت‌کش‌ها در برخی موارد باعث بروز مسمومیت‌های کشنده شده است [۶]. مطالعات گسترده به خصوص در سه دهه اخیر حکایت از عوارض خطرناک این مواد پر مصرف بر سلامت انسان دارد. اگرچه هیچ‌کس نمی‌تواند فواید و اثرات مثبت آفت‌کش‌ها را در زندگی انسان انکار کند، ولی توانایی حرکت این مواد در اتمسفر، آب و نیز توانایی تجمع آن‌ها در محیط زنده از جمله انسان و حیات وحش خطرات جبران‌ناپذیری به همراه داشته است. آفت‌کش‌ها در تمام مراحل زندگی انسان، از دوران جنینی گرفته تا دوران نوزادی، در زمان شیردهی، بلوغ و بزرگسالی تأثیرگذار است [۷].

لذا تحقیق و جستجو در ارائه روشی نوین برای جایگزینی این مواد با ویژگی قابل رقابت امری ضروری به نظر می‌رسد.

روش جمع‌آوری اطلاعات

این پژوهه پژوهشی کاربردی است که با مراجعه به سایت‌های معتبر علمی و مقالات مرتبط به روش میدانی جمع‌آوری شده است.

سنتز سبز نانوذرات اکسید مس تهیه عصاره پوست انار

شکل ۳. تشکیل نانوذرات
اکسید مس (رنگ
قهوه‌ای)

برای تهیه نانوذرات اکسید، ابتدا پوست تازه میوه انار به خوبی توسط آب مقطر شسته شد و سپس برای مدت ۶ ساعت در دمای ۵۶ درجه سلسیوس در آن خشک شد. سپس ۳۶ گرم پودر پوست انار به دست آمده با اندازه ۶۶ میلی‌گرام برای عصاره‌گیری توسط دستگاه سوکسله آماده شد.

تهیه نانوذرات اکسید مس به وسیله عصاره پوست انار

این روش سنتزی به دلیل استفاده از مواد طبیعی دوست‌دار محیط زیست است. ۶۶۵ گرم استات مس با خلوص ۹۹/۹ درصد به ۴۶۶ میلی لیتر آب دو بار تقطیر اضافه شد و به مدت ۵ دقیقه همراه با حرارت دادن به طور کامل همزده شد. سپس عصاره انار به صورت قطره در شرایط ملایم (در دمای اتاق) به محلول استات مس یک‌آبه ^۲ اضافه

شد. به محض اضافه کردن اولین قطرات رنگ محلول از آبی به سبز و سپس به قهوه‌ای تغییر یافت که نشانه تشکیل نانوذرات اکسید مس است. امتیاز این روش، شرایط ملایم و صرفه‌جویی در مصرف انرژی است.

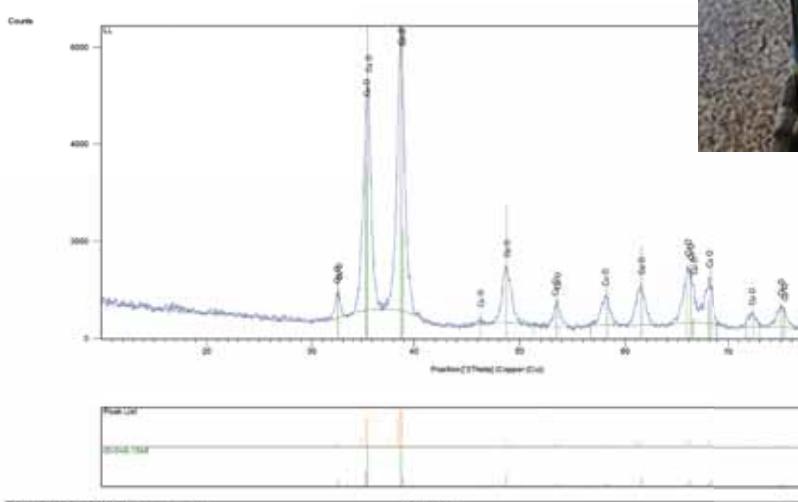
مشخصه‌یابی نانوذرات اکسید مس

مشخصه‌یابی به کمک دستگاه میکروسکوپ الکترونی روبشی و پراش اشعه ایکس

اغلب مصرف
اتفاقی این مواد
باعث مسمومیت‌های
حاد می‌شود

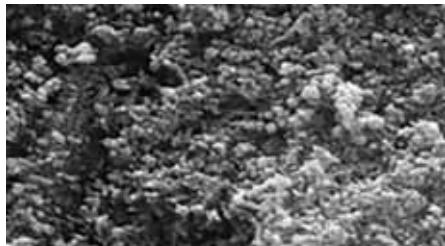
شکل ۲. سنتز نانوذرات
اکسید مس (تغییر
رنگ آبی به سبز)

شکل ۴. الگوی پراش اشعه ایکس
از نانوذرات سنتز شده از عصاره
پوست انار

برای بررسی اثر سمیت هریک از عصاره‌های گیاهان خرزهره، تباکو و بدره و اسانس بومادران، نانوذرات اکسید مس ۲۰ عدد از نمونه‌های پشه آنوفل به محتوی بشرهای حاوی محلول‌های سمی تهیه شده با غلظت‌های مختلف اضافه شد. یک بشر محتوی آب مقطر و ۲۰ عدد پشه آنوفل به عنوان شاهد نیز آماده شد. آزمایش‌ها در شرایط دمایی ۶۵ درجه سلسیوس و رطوبت ۴۵-۶۰٪ به مدت ۶۴ ساعت در ساعات تاریکی و روشنایی انجام شد. پس از ۶۴ ساعت تعداد پشه‌های مرده و زنده موجود در ظرف شمرده و درصد مرگ و میر یا تلفات محاسبه شد.

الگوی پراش اشعه ایکس (XRD) در شکل ۴ نشان دهنده ماهیت کریستالی نانوذرات اکسید مس است که موقعیت قله‌ها در تطابق با قله نمونه اکسید مس مرجع است و ساختار بلوری را تأیید می‌کند.

شکل ۵. تصویر SEM نانوذرات اکسید مس سنتز شده در دمای اتاق

تصویر SEM یا میکروسکوپ الکترونی روبشی در شکل ۵، تصویر پراکندگی نسبتاً خوب نانوذرات اکسید مس با مورفولوژی کروی را نشان می‌دهد. با توجه به تصویر اندازه متوسط نانوذرات حدوداً بین ۳۶ تا ۳۶۶ نانومتر است.

بررسی اثر حشره‌کشی عصاره‌ها، اسانس و نانوذرات اکسید مس سنتز شده

تهیه محلول‌های سمی

محول‌ها از هریک از ترکیبات ۶۵۶ میلی لیتر در بشرهای ۴۶۰ میلی لیتری با غلظت‌های ۶۰۰-۳۶۱ و ۳۶۰ میکرولیتر بر میلی لیتر تهیه شد.

روش آزمایش

پشه آنوفل استفنسی (ناقل اصلی مalaria در جنوب ایران) در آزمایشگاه حشره‌شناسی پزشکی و مبارزه با ناقلین دانشکده بهداشت انتستیتو تحقیقات بهداشتی، پرورش داده می‌شود.

شکل ۶. محل پرورش پشه‌های آنوفل استفنسی در آزمایشگاه حشره‌شناسی پزشکی و مبارزه با ناقلین

شکل ۷. بشرهای محتوی محلول سمی و پشه‌های آنوفل استفنسی

ابزار و مواد گردآوری اطلاعات

- کلونجر، سوکسله، بالن ژوژه، بشر، ارلن، مزور، چراغ الکلی.
- اتانول، آب دوبار تقطیر، استات مس یک‌آبه، پوست انار،
- گیاهان: خرزهره، بومادران، تباکو، بدره

جدول ۳. درصد مرگ و میر پس از آنوفل در غلظت‌های مختلف از محلول‌های گیاهی سمی (حشره‌کش) بعد از ۶۴ ساعت

ردیف	آزمون شاهد	تعداد کل	تعداد زنده	تعداد مرده	درصد مرگ و میر	جدول ۱. درصد مرگ و میر پس از آنوفل در غلظت‌های مختلف از محلول‌های گیاهی سمی (حشره‌کش) بعد از ۶۴ ساعت
۱	خرزه‌های ۶۶۰ µl/ml	۲۰	۵۰	۱۰		
۲	خرزه‌های ۶۶۰ µl/ml	۲۰	۵۰	۱۰		
۳	خرزه‌های ۳۶۱ µl/ml	۲۰	۶۰	۱۲		
۴	خرزه‌های ۶۶۰ µl/ml	۲۰	۷۵	۱۵		
۵	نانوذرات اکسید مس ۶۶۰ µl/ml	۲۰	۴۲.۵	۸	۱۲	
۶	نانوذرات اکسید مس ۶۶۰ µl/ml	۲۰	۴۲.۵	۹	۱۱	
۷	نانوذرات اکسید مس ۳۶۱ µl/ml	۲۰	۵۵	۱۱	۹	
۸	نانوذرات اکسید مس ۶۶۰ µl/ml	۲۰	۷۰	۱۴		
۹	تباقو ۶۶۰ µl/ml	۲۰	۲۷.۵	۶	۱۴	
۱۰	تباقو ۶۶۰ µl/ml	۲۰	۲۷.۵	۵	۱۵	
۱۱	تباقو ۳۶۱ µl/ml	۲۰	۴۰	۸	۱۲	
۱۲	تباقو ۶۶۰ µl/ml	۲۰	۴۵	۹	۱۱	
۱۳	بومادران ۶۶۰ µl/ml	۲۰	۲۰	۵	۱۵	
۱۴	بومادران ۶۶۰ µl/ml	۲۰	۲۰	۳	۱۷	
۱۵	بومادران ۳۶۱ µl/ml	۲۰	۳۵	۷	۱۴	
۱۶	بومادران ۶۶۰ µl/ml	۲۰	۴۰	۸	۱۲	
۱۷	بدره ۶۶۰ µl/ml	۲۰	۳.۷۵	۱	۱۹	
۱۸	بدره ۳۶۱ µl/ml	۲۰	۳.۷۵	۲	۱۸	
۱۹	بدره ۳۶۱ µl/ml	۲۰	۱۵	۳	۱۸	
۲۰	بدره ۶۶۰ µl/ml	۲۰	۲۵	۵	۱۵	
۲۱	شلهد	۲۰	۵.۲۶	۱	۱۹	

مختلف مقدار ۵۰ LC قابل پیش‌بینی است

نتیجه‌گیری

سنتر سیز نانوذرات اکسید مس در مقیاس بالا در زمان بسیار کوتاه با پراکندگی و پایداری نانوذرات با موفقیت انجام شد. این نانوساختار با خواص آنتی‌باکتریال و با ۵۰ LC حدود ۶۶۷۶ بهترین نتیجه

بحث و نتیجه‌گیری

محاسبه درصد مرگ و در هر نمونه در غلظت مشخص

تعداد کل پس از آنوفل در غلظت‌های مختلف /

تعداد پس از آنوفل در غلظت‌های مختلف در کنترل

$$= \frac{100}{X}$$

با توجه به درصد تلفات به دست آمده در غلظت‌های

جدول ۶. نتایج محاسبه LC_5 در مورد عصاره‌ها، اسانس‌ها و نانوساختارها

	خرزهره	نانوakkسييدهس	تباكو	بومادران	بدره
LC50	۶۶۰۰	۶۶۷۶	۶۶۶۶	۱۶۵	بيشتر از ۵

جدول ۲. نتایج محاسبه ۵۰ LC در مورد عصاره‌ها، انسان‌ها و نانو ساختارها

با توجه به عوارض ناشی از سموم
حشره‌کش‌های گیاهی و نیز بیماری
ایی پشه آنوفل و حذف مalaria
به خصوص بعد از بلایای طبیعی، مثل
سیل در استان کرمانشاه در ایران،
ضمیم به تحقیق و بررسی در مورد
حشره‌کش‌های شیماهی، گرفتیم

طولانی آن‌ها در محیط، نیاز به جایگزین مناسب و دوستدار طبیعت ضروری است. از آنجا که مطالعات در این زمینه هنوز کامل نیست، پیشنهاد ما این است که سرمایه‌گذاری کافی، در این بخش، انحصار شود.

پیشنهادات

با توجه به استفاده از آفتكش ها و حشره کش های سرمی شیمیایی که می توانند باعث مسمومیت موجودات زنده غیرهدف شوند، با توجه به ماندگاری

تھا

1. An.stephens:Bandar abbasstrain
 2. $(CH_3COOH) \cdot Cu \cdot H_2O$

منابع

- [١٣] مهرنار ریاضی، چهانگیر خواجهعلی، نفیسه پور جواد و علیرضا بلندنظر، اثر کشنندگی و دور کرنندگی فرمولاسیون اسانس نعناع بر شنه جالیز در شرایط گلخانه تاریخ دریافت ۹۷/۹/۲۱: ۹۷/۸/۲۶

[١٤] Al-Antary, T.M., Khadir, B., 2013. Toxicity of four insecticides on longevity and fecundity of three populations of the green peach aphid for three generations. Jordan J. Agric. Sci., 52-62.

[١٥] Karthik, A.D., Geetha, K., 2013. Synthesis of copper precursor: copper and its oxidinanoparticles by green chemical reduction method and its antimicrobialactivity. J. Appl. Pharm. Sci. 3, 16–21.

[١٦] Mohan, S., Singh, Y., Verna, D.K., Hassan, S.H., 2015. Synthesis of CuO nanoparticlesthrough green route using Citrus limon juice and its application as nanosorbentfor Cr(VI) remediation: process optimization with RSM and ANN-GA basedmodel. Process Safety Environ. Prot. 94, 156–166.

[١٧] Salem, N.M., 2015. Antibacterial activity of synthesizedcopper oxide nanoparticles using Malva sylvestris leaf extract. SMU Med. J. 2, 91–101

[١٨] Awwad, A.M., Ibrahim, Q., 2015. Optical and X-ray diffraction characterization ofbiosynthesis copper oxide nanoparticles using carob leaf extract. Arab J. Phys.Chem. 2, 20–24.Awwad, A.M., Albiss, B.A.,

[١٩] نقش سامانه موسمی در تشدید بیماری مالاریا در جنوب استان سیستان و بلوچستان مورد کاوی: ایرانشهر نسرین حسین‌آبادی، دکتر تقی طاوسی، فاقه‌ال manusci.

[٢٠] Raiesi A, Nikpour F, Ansari-Moghaddam A, Ranjbar M, Rakhsani F, Mohammadi M, et al(2011) Baseline results of the first malaria indicator survey in Iran at the health facility level, Malaria Journal 10:319.

[١] هوشمند، زردشت: ۱۳۶۵ (مقدمه‌ای بر جغرافیای پزشکی ایران، انتشارات جهاد دانشگاهی، چاپ اول .

[٢] احمدیان مرغ، ابوالفضل مباشری، محمد رضا ولدان زوج، محمد جواد و یوسف رضایی (تعیین مناطق با ریسک بالای شیوه مالاریا با استفاده از شاخص‌های ماهواره‌ای و زمینی، همایش زیست‌آنکه و چهارمین هماشیکسان سازی نامه‌ای جغرافیایی، سازمان نقشه‌برداری کل کشور.

[٣] Manuel,A.E., Eugenio,L.P., Elena,M.C., Jesus,S.G., Juan-carlos, M.,Luis GR.(2007). The Mobility and degradation of pesticides in the soils and pollution of groundwater resources. agriculture, Ecosystems and environment.308,3-14.

[٤] ISIRI 1053, "Guidelines for Drinking-Water Quality", ICS:13.060.020. 5th.revision. Institute of Standards and Industrial Research of Iran.

[٥] Gaya UI, Abdullah AH, Hussein MZ, Zainal Z. Photocatalytic removal of 2,4,6-trichlorophenol from water exploiting commercial ZnO powder. Desalination. 2010 11/30;263(1-3):176-82

[٦] Concon ,J.M.(1988).Food toxicology. Part A and B. Marcel Dekker , New York.

[٧] World health organization.(2003).Guidlines on the management of public health pesticides.Report of WHO Interregional Consultation, Chiang Mai,Thailand.

[٨]Copping, L.G. and S.O. Duke. 2007. Natural products that have been used commercially as crop protection agents.Pest Manage. Sci. 63: 524-554.

[٩]Isman, M.B., S. Miresmailli and C. Machia. 2011. Commercial opportunities for pesticides based on plant essential oils in agriculture, industry and consumer products. Phytochem. Rev. 10: 197-402.

[١٠] Isman, M.B. 2000. Plant essential oils for pest and disease management. Crop Prot. 19: 603-608.

[١١] Koul, O., S. Walia and G.S. Dhaliwal. 2008. Essential oils as green pesticides: Potential and constraints. Biopres-